

כח הנסתרתי ליהוה אלהינו והגלתי לנו ולבנינו עד-עולם לעשות את-כל-

רביעי ל א דברי התורה הזאת: ויהי כייבאו עליך כל-הדברים האלה

הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבת אל-לבבך בכל-הגוים אשר

ארי ייתוך עלך כל הפגמא האליו, ברכו וישוין, דיעבית גרמך, ותחית ללבך, בקל צממא,

כח. דמשמך, גרם יי
אלהנא, ודגלן, לנא
ולקנא עד עלמא,
למעבר, ית כל פתגמי
אורימא קדא: א. ויהי
מקל צממא,

(כח) הנסתרתי לה' אלהינו, ואם תאמרו מה בידינו לעשות, אתה רש"י מעניש את הרבים על הרהורי היחיד שנאמר: פן יש בכם איש וגו' (לעיל פסוק יז), ואחר כך: וראו את מכות הארץ ההיא (פסוק כא), והלא אין אדם יודע טמונותיו של חברו, אין אני מעניש אתכם על הנסתרות שהן לה' אלהינו והוא יפרע מאותו יחיד, אבל הגלות - לנו ולבנינו לבער הרע מקרבנו, ואם לא נעשה דין בהם יענשו הרבים. נקוד¹⁴ על לנו ולבנינו¹⁵ לדרוש¹⁶ שאף על הגלות לא ענש את הרבים עד שעברו את הירדן, משקבלו עליהם את השבועה כהר גריזים ובהר עיבל, ונעשו ערבים זה לזה.

מכאן, סבר החלוף, נ"ח

המקצנה הר"ה - סגויו שזנטינו לקווח עויוה עברה יי או קמי שרוצה לעשותה יי, וקנהוירו על כך בןקרים ולהוכיחו. ואל יאמר אדם: אני לא אקטא; ואם יקטא וקתי - זה ענינו עם ה' - זה נגד התורה, אלא אנו סגוים: שלא לעבור, ולא ענינו לולמנו מאמנו לעבור. ומי שרוצה לעבור - חוכה על כל-אדם להוכיחו ולמנעו, וטף-על-פי שלא נתקמה עליו עדות המכת לקים ענשו יי. והוא אמרו יתפלה: הוכם תוכים את-עמיקה עויקא יי. יו. גם נקל בקצנה זו שנתרעם יי זה על זה, אם ברענו זה לזה, ואל נסור לו או נשמור לו סקא, אלא נסונו קהתרעם עניו בןקרים, כדי שלא ישאר בלב כלום. וקשו ספראיי: סגוין אם הוכחו אפלו ארבעה נחמשה פעמים, סור והוכח מקמוד לומר: הוכם תוכים. יכוד אף אמה מוכיחו ופניו משפוח יי מקמוד לומר: ואל-תשא עניו סקא. וכך בארו מקים, שמקנה זו חוכה על כל-אדם אפלו מן-הקטן לגדול הרי הוא טוב להוכיח, ואפלו קל וקול על ירפו ידיו ואל יסלק מהוכים עד אשר יבה, כמו שבארו מעמיקי השמועה יי. ואמרו יי: עד תבאה. ויש לקצנה זו תנאים נקבות, ונקבאר בקומות קפונים בתלמוד.

לשראל ציונל מחרין להם דכמי (ש ס) ואשר יגאל מן היום וגו': אע"פ שיצא מוציא. שהרי כל ישראל ערצו זה עם למלכות: חוק מברכה הלחם היין, ושאר זרע פירות וישיט שאין מוכה אלא שסור ליהנות מן הפולס היה בלא זרע וכו' וכו' אין כלן ערבות שאיט מוכה על האדם לא ליהסי ולא לערף: נכמ

קשיל דהוה ליה למימר כהשמטת קרקע דמפריה מיהא אימנשו כגון מכרו להם עד זה מכרו הם לאחריס כי היכי דמשיז כהשמטת כספים ושלות עבדים ועוד מה ענין השמטת כספים אלא יוכל לה שהיה מנא כספרי כפרשת ראה דשביעית משמטת כספים ואין יוכל משמט כספים דממטע ליה מזה דבר השמיטה שמוט שמיטה משמט כספים ולא יוכל זה דחוק לומר דנקטיה לרי לרי כהשולס (ישן דף ג. ו) דמון שהיוכל נוהג השמטת כספים כהשגת: נכמ

דמחייב והני כתנים הואיל ואיתנהו בתקיעות דכל השנה דתיב חותקעתם בחצוצרות על עולותיכם אימא לא דיחייבו קמ"ל מי דמי התם חצוצרות. והכא שופר אלא אצטרך סדיא הואיל ותנן שוה היוכל לרה לחקיעה ולברכות מאן דאיתיה במצות היוכל איתיה במצוה דראש השנה והני כתנים הואיל וליתנהו במצוה דיוכל דתנן כתנים וליום מוכרין לעולם וגואלין לעולם אימא במצוה דראש השנה לא

ליחייבו קמ"ל: מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו: אמר רב הונא ולעצמו מוציא א"ל רב נתמן לרב הונא מאי שנא לאחרים דלא דלא אתי צד עבדות ומפיק צד חירות לעצמו נמי לא אתי צד עבדות ודדיה ומפיק צד חירות דדיה אלא אר"ג אף לעצמו אינו מוציא תניא נמי הכי מ"י שחציו עבד וחציו בן חורין אף לעצמו אינו מוציא כולן אע"פ שיצא מוציא דחוק מברכת הלחם וברכת היין שאם לא יצא מוציא ואם יצא אינו מוציא בעי רבא ברכת

ברכת הלחם. דמנה וברכת היין דקידוש מנעיל ליה דוקא מהו כיון דלא תלכותו הן: הדרן עלך ראוהו בית דין אבר' דא במדינה לא בירושלים ולא בצבוליס כדפירש בקונטרס והא דקמיי כל עיר שרואה ושומעם מוקיעין בה היינו לאמר מורכין שיקין רבן יוסין בן זכאי וכו' ומ"ס ומ"ס מלוג שיהי טעל אפילו בצבולין בזמן שנתמ"ק קיים כדמשמע בלולב (הגול) [וערבה] (סוד ד. מ. ט. ט. ט.) שהיו מוליכין לולבין לכה"ג וי"ל דשמי לולב שאינו אלא טלמול נעלמא הואיל ואשמרי נמקדש לא הפמירו נמדיה בל נמקדש שופר מעשה חכמה ומיהו קשיל דלאמר מורכין בהם

ברכת הלחם של מצוה וברכת היין של קידוש היום מהו כיון דחובה הוא מפיק או דלמא ברכה לאו חובה היא ויש א"ד אמר רב אשי כי היונין בי רב פפי הוה מקדש לן וכי הוה אתי אריסיה מדברא הוה מקדש להו תיר' בלא יפרום אדם פרוסה לאורחין אלא אם כן אוכל עמהם: אבל פורס הוא לבניו ולבני ביתו כדי לחנכן במצות וברחל דובבגילה אף על פי שיצא מוציא:

הא שיהי
: -

מזה כנראה צדור דקטון שהתפלל וילא ידי קידוש דלורייטא
יכול להוליח לגדול שהתפלל שמוייצ קידוש מדעבן
ולא מקרי הקטן צ' דעבן, וככ"ל.

וראיתי עוד להגאון דגול מדעבן צסי' הסיל דילא לדון
צדצ' מדעבן, דליש שכצ' התפלל איי להוליח
לאשה דלא התפללה, דהוא מוויצ דעבן ולא מפיק לה
מחוצא דלורייטא, דהא דילא מוליח הוא מנעם ערבות,
וכסי' איין צכלל ערבות כח"ש הראש' צרכות, אלל
דמחפיק דלפשי דערבות דלכסי' גס על הנשים, דק
נסי' דעלמן איין ערבים, עיי"ש, ולדצרוי אשה שללא ידי
קידוש אינה יכולה להוליח לחמדות שלא ילאו.

ולא כנראה כן דלין חילוק כלל צין איש לאשה לעבין
ערבות, ולל מלינו צעום דוכתא דבאשה לא יהיה
סדין דלס ילאה מוליח, והדי גצי ילאי מלכא ומלכתא
דכריכו דפתח משמע דלס היי שמעון צן שטח אוכל כזית
סי' מוליח אותה, והא לל כסי' מוויצ צצהמ';
מדלורייטא ויה מהדי שאלל כזית, הא הוא חיצא דעבן
והיא חיצא דלורייטא, ולתיקן עלה דק מדין ילא מוליח,
כדי דגס לגצי אשה לחיבין ילא מוליח, ודומק לומר דהיא
לא חללה כדי שציעה [זולת שנאמר כפי הלך דליש ערצ על
אשה, וליכ נעשט על כל פניו ספיקתו צזה הפרט]

אלא כנראה לעב"ד דכוונת הראש' לחלק צין ילא מוליח
וצין ליכו מוויצ צמלוה זו צעלמותו, דערבות דק
צודי שמוייצ גיב צמלוה זו, מש"ס אף שהוא כצ' ילא
לעלמו מוליח לחמדים, אלל צמלוה שאיכו צר חיצא כלל,
דהיינו לפי הלך דכסי' איין חיצות צצהמ' מדלורייטא
ליכס ערבים על מלוה דצהמ'ו, אלל צמלוה דכסי' חיצות
גס הווס צכלל ערבות, ושייך צהו גיב דיכא דילא מוליח.
וראה לי כח' צכורה לזה דלס נפרש כוונת הראש'
כפשוטו, דנעמאל דלשה אינה מוליחה היכא
שליש מוויצ צדצ' אף דסדין לל ילא מוליח, הייכו

ל מור נשם הרי"ף הלא דפמחיס ק"ב
וכן נחז כחמ"ס כפרק כ"ט מה"ש
ח הראש' שס ל מור נשם ילא ורל"ש

דגול מרבבה

והיה הקטן מרתי ורנן והאשה חזא
דעבן פיין לשיל נסיהן קפ"ו כנב"ח
סי' ג' ולין חילוק נחז כין אשה לליש
דגס איש לל סתלל ערביח יכול הקטן
לכונילו לל סתלל ערביחל התפלל' וליס
גס הקטן סתלל חילא בלשלי רכרי
כח"ש כנב"ח כסי' קפ"ו כניל ועכ"ס
לרין לומר להקטן שיתכוין להאלי
וזלמנס מה שאי מחתק חסילו בליש
המקדש ומוליח אשתו וכני כיתו לל
הנשים לל סתללו ערביח והליש ככר
סתלל ערביח וליכ בליש אינו מחויב
מן החורה והנשים לל סתללו חייבים
מן החורה לל יולאים צצמיהת מן
הליש ולי שכל ככרונה אף שלל מווי'
כח"ש כמסכת ר"ה דף כ"ט ע"ח היינו
משעס ערבות שכל ישראל ערבים זה
זה כח"ש רש"י שס וכרי כ' בראש'
נחם ככרונה פ"ג ד' ע"ב סתלשה
אינה ככלל ערבות לכך איין מוויחיללל
היי שחייכו מדעבן עיי"ש וליי סתלל
לל האשה אינה ככלל ערבות דהיינו
שהיא אינה ערוכ כדו לחמדים אלל
האנשים שקיכלו ערבות' ככר גרמיס
והר עיכל מחערנו גס צמו הכסי' וליכ
שפיר מוליח בליש לח בליש אף שצכר
ילא לו ולמח כשס שהנשים לל כנסו
ככלל ערבות כן לל קינלו בלגסיס
ערבות ככניל נסיס: עיין כימות דף
ה"ו ע"ב כחומ' דיה קסיס גריס ונ"ע:

מדרש אמר פר' ל סי' יב רבה

לפניהם וכותבין דברי המזכירים ודברי המתקנים.

יב. דבר אחר 'פרי עץ הדור' אלו ישראל מה אתרוג
זה יש בו טעם ויש בו ריח כף ישראל יש בהם בני אדם
שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים 'פפת תמרים'
אלו ישראל מה התמרתה הוא יש בו טעם ואין בו ריח כף
הם ישראל יש בהם שישי בהם תורה ואין בהם מעשים
טובים 'וענף עץ עבת' אלו ישראל מה הדס יש בו ריח
ואין בו טעם כף ישראל יש בהם בני אדם שישי בהם
מעשים טובים ואין בהם תורה 'וערבי נחל' אלו ישראל
מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח כף הם ישראל יש
בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים
ומה הקדוש ברוך הוא עושה להם לאבדן אי אפשר אלא
אמר הקדוש ברוך הוא יקשרו פלם אגדה אחת והן
מכפרין אלו על אלו ואם עשיתם כף אותה שעה אני
מתעלה הקדא הוא דכתיב (עמוס ט. ו) 'הבונה בשמים
מעלותיו' ואימתי הוא מתעלה בשתן עשוין אגדה אחת
שנאמר (שם שם. שם) 'ואגדתו על ארץ יסדה' לפיקוף משה
מזהיר לישראל 'וילקחתם לכם פיום הראשון'.

(בראשית ו. כא) 'וְאֶסְפָּת אֱלִיף' אֵין אָדָם פּוֹנֵס דְּכָר אֶלָּא אִם בֵּן הָיָה צָרִיף לוֹ.

אִישׁ הָאֲדָמָה שְׁלֹשָׁה הֵם שְׁהִי לְהוֹטִים אַחַר הָאֲדָמָה וְלֹא נִמְצָא בָהֶם תּוֹעֵלַת וְאֵלּוּ הֵן קִיָּן גַּם וְעֲזִיחֵי קִיָּן (שם ד. ב) 'הָיָה עֲבָד אֲדָמָה' גַּם 'אִישׁ הָאֲדָמָה' עֲזִיחֵי (דה"ב כה י) 'וְאֶפְרַיִם וְכַרְמֵי וּבְפָרְמֶל פִּי אֶהֱבֵ אֲדָמָה הָיָה' 'אִישׁ אֲדָמָה' שְׁעָשָׂה פָּנִים לְאֲדָמָה וְשִׁבְשִׁבִילוֹ נִתְלַחֲלַחָה הָאֲדָמָה וְשִׁמְלָא פֶל פְּנֵי הָאֲדָמָה 'אִישׁ הָאֲדָמָה' בּוֹרְגָר לְשֵׁם בּוֹרְגָרִית אָמַר רַבִּי בְרַבְרִינָה חֲכִיב מִשָּׁה מִנְחָה גַּם מְשֻׁנְקָרָא (בראשית ו. ט) 'אִישׁ צְדִיק' נִקְרָא 'אִישׁ אֲדָמָה' אָבֵל מִשָּׁה מְשֻׁנְקָרָא (שמות ב. יט) 'אִישׁ מְצִרִי' נִקְרָא (דברים יג. א) 'אִישׁ הָאֱלֹהִים'.

אִישׁ הָאֲדָמָה צְמֻדָּה פְּרַשָׁה לִי אַחַר ר' זְרַכְיָה חֲנִינִי מִשָּׁה מִנְחָה נִחַ מִשְׁנֻקְרָא אִישׁ לְדִיק נִקְרָא אִישׁ הָאֲדָמָה מִשָּׁה מִשְׁנֻקְרָא אִישׁ מְצִרִי נִקְרָא אִישׁ חֲלָקִים הַעֲנִין דִּישׁ שְׁנֵי דְרָכִים צְעֻדָתָהּ הַשִּׁיטָה דְרָךְ אַחַד מִי שְׁמִיחָה עֲלָמוֹ לְעֻזְדוֹתוֹ יִתְנַדֵּךְ וּמִתְנַדֵּד וְיִישׁ מִי שְׁעוֹסֵק צְרָכֵי לְצוֹר וּמִתְנַטֵּל עֲלָמוֹ צְנִיל הַכֹּלֵל וּמִפְקִיר נִפְשׁוֹ עֲגוּרָם חֲזִיכ לִי לְפִי הַמוֹשָׁב זֹה שְׁמִתְנַדֵּד יַעֲלֶה מִעֲלֶה מִעֲלֶה וְזֶה יִרְדַּ מִתְדַרְיָגוֹ וְכֵן אַחֲרָי קַסִּיר כִּי הַעוֹשֵׂק יִהְיֶה חֲכָם, רִיבִי'ל שְׂכַח ס' הַלְכוֹת צְנִיל שְׁעֵסֵק צְרָכֵי דְצוֹר וּנְכִי' מִלְּאֲנוֹ שְׁנַח הַתְּנַדֵּד וְלֹא הוֹכִיחַ אֶת צְנִי דְצוֹר לְכֵן אַחֲרָי עֲלָיו שֶׁאֵף הוּא הִיָּה רִאשִׁי לְכִלְיָהּ וְרַק מִתְנַדֵּד לְעֲלָמוֹ הִיָּה צְכִי' אַחַר שְׁנֻקְרָא אִישׁ לְדִיק יִרְדַּ מִתְדַרְיָגוֹ וּנְקָרָא אִישׁ הָאֲדָמָה וּמִשָּׁה נִקְרָא אִישׁ מְצִרִי שְׁהוֹכַרָה לְגַלּוֹת, זֹה מוֹרָה פְּחִיתוֹת צְנַפֵּשׁ הוֹלִיל וּמִסַּר עֲלָמוֹ עַל יִשְׂרָאֵל צְהַרִיגַת מְצִרִי נִקְרָא אִישׁ חֲלָקִים, שְׁהַנִּיעַ לְתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת מִה שִׁיּוּכֵל הַאֲדָם לְהַשִּׁיב, וְעִיּוֹן מְרִיר צְרָכֵה וְדוּקָה.

לפני אדיהן פרק ראשון עבודה זרה ט

מלכות פרס בפני פנים. בזמן הבית נבנו בני לארץ שנגלו סודם נמסרה מלכותם שלשים וארבע שנים ובעולם ותפוצה בני יון ומלכות מלך וממלכות כרי מלכות וי"ד וכי המונח נקט מלכות מיונים ומלכות ק"ג והארוח המרסס ק"ג כרי ד' מלכות ו' שנה שדיה בים שני ביוט: פסל ולין. ממלכות ארדוס וליך תרכ כבים ובעולם מלכות: א' ופסון. והבא למטע סדר המסמ ומיסס לו שני סקר תרב או שום מטעה המאדע ימנה לחורבן מטכיו קי וקי שנים לחורבן כבים אלמל מלחן ושים קודם חורבן כבים פסטה דהא לחורבן לפיל דרומיים וישראל נקט תורה אור

ונמירי ואכרס אכט כסחא שעתא בר ממין ומרתי סנין הים. והע' דכשינ(נלסותי) ואכרס כן חמס [שנים] ושכמים שנה בלחט מחין שדי ילוחט אוו שדי צברית בין ככרסס היה כן שכמים ולו היה בלח' ושדי חר לחין ופסה שס חמס שנים כדלחט בצבר פולס ונפיק דשנס (ק"י ד"ס וטל) בלחט סעכ: ה'א

לדו כשפשמה מלכות הרשעה על ישראל אמר רב פפא אי פיע האי תנא ולא ידע פרמי כמה היה לישיליה לספרא כמה כתיב תיפפי עליה עשרין שנין ומשכח ליה לחמיה וסימנך זה לי עשרים שנה (אנכי) בביתך אי פיע ספרא נשיליה לתנא כמה חשיב ונבצר מינייה עשרין שנין ומשכח ליה לחמיה וסימנך *ספרא בצירא תנא תוספאה* תנא דבי אליהו ששת אלפים שנה היו העולם שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח בעונותיו שרבו יצאו מהן מה שיצאו מהן שני אלפים תורה מאימת אי נימא ממתי תורה עד השרא ליכא כולי האי דכי ימעינת בתו דרי אלפי (ה) פרמי דדאי אלפא הוא דדואי אלף *מאת הנפש אשר עשו בחרן וגמדי רבובם בתדאי שעתא בר חמשין ותרתיה היה כמה בצר מתני תנא ארבע מאה וארבעים וחמניא שנין הויין כי מעיינת ביה מהנפש אשר עשו בחרן עד מתן תורה ארבע מאה וארבעים וחמניא שנין הויין אמר רב פפא אי פיע האי תנא ולא ידע פרמי כמה היה לישיליה לספרא כמה כתיב תיפפי עליהו ארבעין וחמניא ומשכח ליה לחמיה וסימנך ארבעים

יה המלכות מיונים וקסני כאל דהרלא מלס קודם חורבן מלחן וסיה: אפחו לפרי לא פסיו לסו. ר' יסמעאל לסיל כסדי הכר דפסטה על ירלא דהא ככסו לא שנסה סניק דקוסתי או: אפד רב פפא אי פיע פלי פנא. דהנייה לקי מהני' דלא ותוכי אחר חורבן: ולא ידע. כחמן סנים אחר חורבן כבים כמה פסס פטה ככסו שחא סומד כה לא ידע ו' שנה ל' ה'א על המלח או שנס כ'א או שנס: פרמי כפס אוו. אין לוח סוסה כמלחם אלא סוסה צכסו או כשסס דהייט פרמי כה דמלוח ואלפס או כללי: נשיליה לפסריל פפס. לספר הכסנ גסין וסכרות שחא סנה למלכות יון כדלחר לקמן (ק"י.) כגולה אין סנין אלא למלכות יון ואין סנין לחלח מלכותן שחא שס שנים מקססות שחא מלס אלא ככסילס ומסס שנים וליך פסטה מלכותן ומסס ואלח סנין לקי כדלחר לקמן כשיליה האי תנא לספרא כמה פרס הכנים י' לו על כולל שט: ופסי פליסו. סחא עשרין שנין אס י' לו לספר פרס כרי על כללו לקמן וינס י' לו לסגל ליה פרס